

3.11.2023

Hyvinvointialueiden rahoitusmallin kehittämisen valmisteluryhmä

Asettaminen ja toimikausi

Valtiovarainministeriö on tänään asettanut hyvinvointialueiden rahoitusmallin kehittämisen valmistelua varten valmisteluryhmän toimikaudelle 3.11.2023–31.12.2026.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus tavoittelee hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden rahoituksellisen kestävyuden varmistamiseksi hyvinvointialueiden kustannusten kasvun hillintää. Hallitus sitoutuu tavoitteeseen, jossa kustannusten kasvua hillitään vuoden 2023 julkisen talouden perusuraan verrattuna 1,4 miljardilla eurolla vuoteen 2027 mennessä ja yhteensä 3 miljardilla eurolla vuoteen 2031 mennessä kansalaisten perustuslailliset oikeudet huomioiden. Hyvinvointialueiden rahoitusmalliin tehdään tätä kustannusten hillinnän tavoitetta vastaavat muutokset.

Hyvinvointialueiden rahoitusmallin kannustavuuteen ja ohjaavuuteen tähtäävät rakenteelliset muutokset tehdään hallitusti ja ennakoitavasti perustuslain mukaiset palvelut turvaten. Tämän takia hallitus säilyttää hyvinvointialueiden rahoitusmallin ennallaan vuosina 2023–2025.

Hallitusohjelman mukaan rahoitusmallin kannustavuuden lisäämiseksi toteutuneiden kustannusten koko maan tasolla tehtävää jälkikäteistarkistusta lasketaan portaittain lisäämällä malliin niin kutsuttu hyvinvointialueiden omavastuu. Esimerkiksi vuoden 2026 rahoitukseen jälkikäteistarkistus tehtäisiin vuoden 2024 toteutuneiden kustannusten perusteella 95-prosenttisesti ja sen jälkeen 90-prosenttisesti vuonna 2027, 80-prosenttisesti vuonna 2028 ja vuodesta 2029 alkaen 70-prosenttisesti. Omavastuun suuruus tarkentuu jatkovalmistelussa. Yksittäisille alueille myönnetty lisärahoitus jätetään jatkossa huomioimatta koko maan tasolla tehtävässä jälkikäteistarkistuksessa.

Hallitusohjelman mukaan käynnistetään hyvinvointialueiden rahoitusmallin kehitystyö, jonka tavoitteena on sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoituspohjan turvaaminen, mallin kannustavuuden parantaminen ja kustannustenhillinnän tukeminen. Kokonaistarkastelun perusteella rahoitusmallipäätökset tehdään vuonna 2025.

Järjestelmän vakauden ja ennakoitavuuden turvaamiseksi pidetään kiinni nykyisestä perusratkaisusta (tarvetekijät, asukasmäärä, muut tekijät, pelastustoimen osuus). Tarveperusta säilyy päätöksinä ja sitä kehitetään tutkimukseen perustuen. Muiden tekijöiden painoarvoa tarkastellaan. Samalla selvitetään mallin kehittäminen siten, että se huomioi nykyistä vahvemmin eri alueiden erityispiirteet muun muassa väestörakenteessa ja sosiaalisissa ongelmassa sekä palveluiden käytön koko väestön, ei vain julkisten palveluiden käyttäjien, osalta (esimerkiksi työterveyden diagnoositiedot). Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) -kertoimen painoarvoa kasvatetaan nykyisestä. Valmistelussa muutosten vaikutuksia arvioidaan kokonaisuutena ja alueittain varmistaen, että asukkaiden peruspalvelut ja kielelliset oikeudet turvataan.

Rahoitusmallin tarkastelun yhteydessä hallintomuutokseen liittyvien siirtymävaiheen ratkaisujen toimivuus selvitetään.

Hallituksen hyvinvointialueiden kustannusten kasvun hillintää koskevat tavoitteet edellyttävät myös hyvinvointialueiden rahoitusmallin muutoksia, jotka vahvistavat julkista taloutta hallitusohjelman liitteen B mukaisesti vuodesta 2027 alkaen.

Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa hyvinvointialueiden rahoitusmallia hallitusohjelman linjausten mukaisesti.

Työryhmän tehtävänä on arvioida hyvinvointialueiden rahoituksen kehittämisen eri ratkaisuvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia taustaselvityksiin perustuen sekä laatia hallituksen esityksen muotoon ehdotukset järjestelmän muutostarpeista.

Työryhmän tehtävänä on erityisesti:

- Valmistella hallitusohjelmassa linjatut rahoituksen jälkikäteistarkistusta koskevat muutokset. Tavoitteena on, että tätä koskeva hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle keväätuntokaudella 2024 siten, että muutoksia sovelletaan vuonna 2026 tehtävästä vuoden 2024 jälkikäteistarkistuksesta lukien.
- Valmistella rahoitusmallin tarvetekijöitä ja muita olosuhdetekijöitä sekä hyte-kerrointa koskevat muutokset. Tavoitteena on, että hallituksen esitys voidaan tältä osin antaa eduskunnalle alkukeväästä 2025 siten, että eduskunta ehtisi käsitellä esityksen ennen kesätaukoa 2025 ja lainsäädäntö tulisi voimaan 1.1.2026.
- Valmistella hallituksen kustannusten kasvun hillinnän tavoitteiden mukaiset säästötoimenpiteet hallitusohjelman liitteen B toimeenpanemiseksi. Tarvittavat toimenpiteet tulee valmistella vuoden 2025 aikana hallituksen linjattavaksi siten, että niitä koskeva hallituksen esitys käsitellään

eduskunnassa viimeistään keväällä 2026 ja muutokset tulevat voimaan 1.1.2027.

- Valmistella muita mahdollisia hallitusohjelman mukaisia hyvinvointialueiden yleiskatteelliseen rahoitukseen kytkeytyviä muutostarpeita.

Organisointi

Hyvinvointialueiden rahoitusmallin kehittämisen poliittisesta johtamisesta vastaa talouspoliittinen ministerivaliokunta. Valmistelua seuraa myös Kestävän hyvinvointiyhteiskunnan ministerityöryhmä. Rahoitusmallin kehittämisen valmistelua varten asetetaan valmisteluryhmä, jossa ovat valtiovarainministeriön ohella edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö. Työryhmä voi lisäksi tarvittaessa kuulla muita asiantuntijoita työskentelyn edellyttämällä tavalla. Valmistelussa käydään säännöllistä vuoropuhelua hyvinvointialueiden kanssa. Työryhmä voi tarpeen mukaan perustaa valmistelujaostoja.

Puheenjohtaja:

Jenni Jaakkola, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

Jäsenet:

Kati Jussila, finanssineuvos, yksikön päällikkö, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto, varapuheenjohtaja

Eeva Mäenpää, hallitusneuvos, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

Markku Nissinen, finanssineuvos, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

Ville Salonen, finanssineuvos, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

Virpi Vuorinen, budjettineuvos, valtiovarainministeriön budjettiosasto

Tero Tyni, budjettineuvos, valtiovarainministeriön budjettiosasto

Antti Väisänen, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Jaana Määttä, erityisasiantuntija, sisäministeriö

Pysyvät asiantuntijat:

Jenni Kellokumpu, johtava erityisasiantuntija, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

Jussi Lind, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö

Mikko Peltola, tutkimuspäällikkö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Sihteeri:

Roosa Valkama, finanssiasiantuntija, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto

Tekninen sihteeri:

Aija Karlsson, säädösvalmistelusihteeri, valtiovarainministeriön kunta- ja alueosasto.

Kustannukset

Valmisteluryhmän työ tehdään virkatyönä. Osallistujat vastaavat omista matkakuluistaan. Mahdolliset muut hankekulut maksetaan momentilta 28.01.01.

Kunta- ja alueministeri

Anna-Kaisa Ikonen

Osastopäällikkö, ylijohdaja

Jani Pitkäniemi

Jakelu

Päätöksessä mainitut

Tiedoksi

VM/ valtiosihteeri Elina Laavi

VM/ erityisavustajat Maija Niskala ja Minna Kurki

VM/ valtiosihteeri kansliapäällikkönä Juha Majanen

VM/ alivaltiosihteeri Susanna Huovinen

VM/ budjettiosasto

VM/ kunta- ja alueosasto

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sisäministeriö

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

VN/25997/2023-VM-7

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: